

sposobnost. Zakaj ravno tako dolgo se nahajajo v istem položaju, kakor stalno vpokojene učne osebe. Ne v njihovi poroki, ampak v njihovi nezmožnosti leži zapreka za njih zopetno uporabo v šolski službi. Če traja službena nesposobnost delj časa, se torej tudi ne more reči, da so se zaradi njihove poroke odpovedali službi, šolska oblast se je velikoveč že za dobo službene nesposobnosti odrekla službenemu delovanju, kar lahko le takrat preklic, kadar zopet nastopi službena usposobljenost. K temu pride še, da se je taki učni osebi že prisodila pokojnina za čas službene nesposobnosti, in da se ji ta ne more odtegniti tudi pred zadobljeno službeno zmožnostjo. Pri tožiteljici pa ni dokazano, da je zadobila zmožnost zopet izvrševati šolsko službo, in zaradi tega ne morejo šolske oblasti izvajati konsekvenc iz brez dovoljenja sklenjenega zakona, dokler traja službena nezmožnost; ti nasledki bi se v ozir jemali le po zadobljeni službeni usposobljenosti in pri odločitvi vprašanja, če se ne bi dalo naknadno dovoljenje za zakon. —c.

Vsem učit. društvom.

Pred enim mesecem so prejela vsa slovenska učiteljska društva od upraviteljstva »Učiteljskega sklada« utemeljene prošnje za primerne podpore. Prva se je velikodušno odzvala »Kreditna zadruha v Celju«, za kar ji izrekamo na tem mestu prav toplo zahvalo. Skoro vsa druga učiteljska društva pa niso dala doslej še nobenega odgovora, zato se obračamo še tem potom na vse z nujno prošnjo, da se čimprej primerno odzovejo poslanim prošnjam. Upamo, da zaradi prekoristnega namena in pomena »Učiteljskega sklada« stvari ni potrebno še posebe priporočati.

Snaženje šol. prostorov.

C. kr. okrajni šolski svet v Gorici je dne 17. januarja 1913 pod št. 3042 razposlal vsem županstvom svojega okraja sledečo okrožnico: »Učiteljsko društvo za goriški okraj kakor tudi Kanalsko učiteljsko se je obrnilo semkaj s prošnjo, da bi c. kr. okrajni šolski svet zvišal pavšale za snaženje in kurjavo šolskih sob. C. kr. okrajni šolski svet je v splošnem priznal upravičenost potrebe povišanja pavšalov, vendar pa je bil mnenja, da potreba zvišanja ni povsod enaka, marsikje tudi ne eksistira. Za to je sklenil c. kr. okrajni šolski svet v svoji seji dne 2. t. m., da se informira na županstvih in krajnih šolskih svetih o upravičenosti in potrebi povišanja pavšalov. V smislu tega sklepa vabim vsa županstva goriškega okraja, da poizvedujejo in semkaj poročajo, za kako ceno bi se zamoglo dobiti osebo, ki bi prevzela skrb za snaženje in kurjavo na vsaki tamošnjih ljudskih šol. Eventualno naj se naznanijo imena oseb, ki bi to skrb prevzele. Dela, ki spadajo k snaženju so v glavnem 2kratno pometanje vseh šolskih sob, predob, hodnika in stopnic v vsakem tednu, v katerem se vrši šolski pouk, obenem brisanje prahu in čiščenje stranišč; odpiranje in zapiranje oken dvakrat na dan za prezračenje, če se vrši isti dan pouk; 3krat na leto umivanje tal po vseh šolskih sobah, pred-sobah, hodnikih in stopnicah, istočasno umivanje šip in šolske table. H kurjavi spada zakurjenje vseh šolskih sob na zadostno temperaturo v mrzlem letnem času. Kdor sprejme skrb za kurjavo, mora si sam nabaviti tudi kurivo.

Za predsednika: dr. Pavlin.

Tako okrožnica! Kaj pa učiteljsko k temu? Nič! Molči, ker tudi odobrava varčnost c. kr. okrajnega šolskega sveta, dasi ve, da ni ta opravljena pri snaženju in kurjavi šolskih učnih prostorov. Mnogi voditelji so pa s to okrožnico popolnoma zadovoljni in si mislijo: Hvala c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da nas je rešil te skrbi, pri kateri smo imeli celo lastno denarno izgubo. Učiteljsko goriškega okraja torej ne ugovarja temu, da odvzame c. kr. okrajni šolski svet vso to skrb šolskim voditeljem, a je vendar uverjeno, da se z nobeno drugo osebo, ne ustvari reda v šolskih sobah pri snaženju in kurjavi, ker bi vsakdo prevzel te posle le iz spekulacije po zaslužku. Voditelji ljudskih šol pa vrše to delo (vsaj v pretežni večini) le iz skrbi do značilnosti in ljubezni do šolskega reda; le oni kurijo po predpisih, ker ne marajo tudi sami prezebat v šolskih sobah. Tuje osebe bi gotovo za to ne skrbele, ker iščejo zaslužka in pa ker tudi celo (vsaj v mnogih slučajih) sovražijo šolo ter učiteljsvo. Županstva kratkomalo ne morejo sprejeti, ker najvažnejši urad v občini ni vendar za to tukaj, da bo snažil in drgnil šolske sobe in stranišča, oziroma oskrboval to delo. Vsak pameten župan se lepo zahvali za take posle, ki ne spadajo niti v njegov prene-

šen in še manj v neprenešen delokrog. Ta opravila bi morda oskrboval le tak župan, ki živi s šolskim voditeljem in z učiteljsvom v sovražnosti iz edinega namena, da bi ga šikaniral in ježil z nezadostnim snaženjem in nedovoljnim kurjenjem učnih prostorov. Koliko krega in krika bi se lahko napravilo na ta način v mnogih občinah med učitelji, župani in šolskimi pometalci v onih občinah, kjer so politična nasprotstva! In celo tam bi prišlo do preprirov, kjer so enakega mišljenja. Učitelj ali voditelj zahteva snago in točnost, dovoljno množino kuriva strogo po toplomeru, šolski pometalci pa skopari z delom in kurivom, ker želi večji dobiček in zaslužek. Vsak dan prepri, pred šolo in po šoli kriki, mnogokrat tudi v navzočnosti šolske mladine. Otroci bi se zgledevali ob takih prilikah, in vse to bi gotovo mnogo škodilo pri njih vzgoji. In nepotrebnega pisarenja c. kr. okrajnemu šolskemu svetu o umazanosti in nesnagah v šoli, o mrazu in kričanju, o sitnostih šolskega voditelja in nemarnosti šolskih pometalcev bi ne bilo ne konca ne kraja. Izgovori s slabimi gremi in nediscipliniranimi otroki bi se gromadili v pisalnem košu okrajnega šolskega sveta. V obrambo ljubelega miru torej prav toplo priporočamo c. kr. okrajnemu šolskemu svetu primerno zvišanje pavšalov za snaženje in kurjenje učnih prostorov, za kar morejo pa z vso natančnostjo skrbeti edino šolski voditelji, ki so tudi edini odgovorni za snago in red v šoli. Pa prihodnjič več, ako bo treba.

Za ljudsko prosveto!

V Trstu, v tej važni naši postojanki, kjer se bije neizprosni boj za prvenstvo med slovanskim in romanskim plemenom, tam na vročih tleh ob sinji Adriji vrši toli potrebno slov. akad. fer. društvo »Balkan« svojo vzvišeno ljudsko izobraževalno misijo med drugim tudi potom ljudskih knjižnic, trdno zavedajoč se, da je izobrazba največjega pomena v neizprosni boju za obstanek in prvi predpogoj za narodov napredek. Dosedaj je ustanovilo in vzdržuje na najbolj ogroženih točkah enajst ljudskih knjižnic; v kratkem otvori dvanaesto in tudi misel za »veliko osrednjo ljudsko knjižnico« v sredini mesta samega je dobila realno podlago. — Društvo ima v svojem programu veliko ljudsko-izobraževalno organizacijo, s katero naj bo prepreženo vse tržaško ozemlje. Toda kaj, ko mu primanjkuje za ureditve tega načrta primerno število knjig in sredstev za njih nabavo. Zato se obrača do slavnega občinstva, ki mu je vselej izkazalo svojo simpatijo, da bi mu tudi to pot priskočilo na pomoč. Marsikdo ima v omari kopo zaprašenih dobrih knjig, ki jih nihče ne čita več in ki so tam v omari mrtev kapital. Koliko dobrih sadov bi rodile te knjige, če bi prišle med naše ukaželjno ljudstvo, ki bi z njimi utešilo svoje hrepenenje po izobrazbi. Darujte torej te knjige, ki nimajo za Vas nobene vrednosti več, našemu ljudstvu, ki bo spoznalo samo sebe in svojo domovino! S tem rodoljubnim činom napravite svojemu narodu uslugo, za kar Vam bo zavest, da ste pripomogli tudi Vi k njegovemu napredovanju, najlepše plačilo. — Kdor nam pa ne bi mogel prepustiti knjig popolnoma brezplačno, naj nam jih odda vsaj za primerno odškodnino. Mi smo pripravljeno jih tudi primerno plačati, če že ni mogoče drugače, samo da koristimo čim največ, tistemu delu našega naroda, ki mu je namenjen naš trud. Vse pošiljave naj se blagovolijo nasloviti na Slov. akad. fer. društvo »Balkan«, Trst, Narodni dom.

Vsem onim, ki se temu odzovejo, izreka društvo že vnaprej najpresrčnejšo zahvalo!

Iz naroda za narod!

Za slov. akad. fer. društvo »Balkan« v Trstu:

Ljudevit Batista, l. r., t. č. predsednik.

Viktor Vovk, l. r., t. č. tajnik.

Jubilej Zaveze.

Vzpored koncerta, ki se bo vršil po učiteljsvom ob petindvajsetletnici naše Zaveze v Ljubljani, je določen definitivno. K zadnji okrožnici pripominamo, da nam je obljubil naš najodličnejši tovarišskladatelj, da zloži do Velike noči nalašč za to slavo 1 moški in 1 mešani zbor. Takoj po Veliki noči se razpošljejo partiture društvenim predsednikom, ki naj jih nemudoma izroče vsem priglašnim pevcem in pevkam, Poudarjamo, da je rok zglasitve podaljšani samo do 16. marca. Zglasiti se je treba pri društvenem predsedniku, ki odpošlje podpisane prijavnice načelniku pevskega in koncertnega odseka, tovarišu V. Rusu, učitelju v Kranju.

Društveni predsedniki naj prijavijo do določenega časa istemu tudi okr. zaupnike-pevovodje. Ti naj potlej poskrbe, da se vrši vsaj ena skupna pevska izkušnja v dotičnem okraju; morda ob priliki pomladanskega zborovanja. Skupni generalni pevski vaji sta samo dve: prva na binkoštni torek v Ljubljani, druga pa istotam popoldne na dan koncerta. — Koncertni odsek.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Občni zbor »Narodne šole« društva v podporo slov. ljudskemu šolstvu, se vrši v četrtek, dne 20. marca 1913, ob 9. uri dopoldne v »Narodnem domu« v Ljubljani. — Vzpored: 1. Predsednikov nagovor. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Poročilo računskih preglednikov. 5. Volitev 9 odbornikov. (Funkcionarje voli odbor sam.) 6. Volitev 3 preglednikov računov. 7. Nasveti.

Književnost in umetnost.

Odborova seja »Matiče Slovenske« dne 28. februarja. — Predsednik poroča o dopisu c. kr. vlade, da smejo znanstvene, literarne in slične korporacije na svoje prireditve vabiti zastopnike ruskih organizacij le diplomatskim putem. — Odobri se proračun za 1913. — V smislu § 3. društvenih pravil se izmed društvenikov črtajo vsi tisti bivši društveniki, ki niso plačali članarine niti za 1912 niti za 1913. — Določi se dnevni red za glavno skupščino. — Pri poročilu odseka za izpremembo pravil se nasvetuje splošnejše izpremembe; zato se to vprašanje ponovno odkaže odesku. — Za korespondenco: Jos. Vošnjaka je treba zbirati še gradivo. — Matica se bo na primeren način spominjala stoletnice Andr. Einspielerja in Fr. Miklošiča. — Ustanovi se odsek za slovenski jezik, ki bo gojil zlasti dialektologijo. — Za leto 1913 se izdajo srbo-hrvatske Narodne pesmi v redakciji dr. Br. Drechslerja; Čengić-aga, ki je bil določen za letos, bo mogel iziti šele 1914. — Matica Hrvatska izda za l. 1913 izbor Aškerčevih pesmi. — Letopis naj bi obsegal statistične pregled o slovenskih društvih in lit. umetniški pregled, kakor ga ima »Hrv. Kolo«. — Za opis Štajerske v »Slovenski zemlji« se Matici še ni posrečilo dobiti pisatelja. — Zeleti je, da se izda arhivalna študija o ilirsko-francoskih dogodkih l. 1813.

Anica. Tragedija v štirih dejanjih. — Tako je naslov dramatiškemu delu, ki ga je spisal tovariš Leo Pibrovce na Jesenicah na Gorenjskem. Nadejati se je, da ji kmalu dobijo založnika. — Tov. Pibrovce, dasi še mlad, je veliko potoval. Bil je v Nepalju in Rimu, v Carigradu, v Mali Aziji, v Berlinu, Petrogradu. Vsa ta potovanja namerava tov. Pibrovce popisati za melodino. Lepa namera! Le pogumno na delo!

35letnica smrti Jos. Kocijančiča, vrlo nadarjenega skladatelja, rodom Kanalka, se bo v kratkem praznovala. Urednik »Novih Akordov«, g. dr. Gojmir Krek, je naprosil tovariša Janka Lebana, rojaka Kocijančičevega, da o tej priliki napiše v »Novih Akordih« svoje spomine o Kocijančiču. Domače ognjišče, št. 3 prinaša to-le zanimivo vsebino: Pav. Flere: »H. Spenčarjeve pravstveno-vzgojne zahteve«. — Duševna vzgoja: »Izobraževanje resničnostja«. — Domači zdravnik: dr. Fr. Dragan: »Vnetje slepiča (apendicita)«. — Listek: »Narodne pravilnice in pripovedke«. V tej številki so priobčene štiri pravilnice. Nadaljevanje sledi. Na ta način bodo dobile naše mamice in babice v »Domačem ognjišču« lepo zbirko raznih pravilic in pripovedk, ki bodo z njimi kratkočasile svoje malčke. Mlada domišljija naših otrok kar požira tako hrano vase ter hoče vedno več in več vedeti in slišati. Zato bo zbirka teh pravilic staršem prav dobrodošla. — V »drotinah« prinaša »Domače ognjišče« več raznovrstnih manjših notic iz vskega življenja, ki utegnejo zanimati čitatelje »Domačega ognjišča«. — »Domače ognjišče« izhaja zadnjo soboto vsakega meseca in velja vse leto 2 K 50 v. Naroča se v »Učiteljski tiskarni« in v vsaki knjigotržnici.

Politiški pregled.

* Avstrija pomnoži število vojaštva? Dunajski list »Zeit« piše, da namerava vojaška oblast sedanje število vojaštva povišati za 25.000 do 30.000 mož. Blagor nam!

* Razpust goriškega deželnega zbora. »Edinosti« poročajo z Dunaja: Iz dunajskih krščansko-socialnih krogov smo prejeli sledečo zanimivo vest: Vlada je v principu pripravljena razpustiti goriški dež. zbor,

To bi se tudi že davno zgodilo, da niso vmes posegli voditelji S. L. S. — Med slovenskimi in laškimi klerikalci se namreč vrše zaupna pogajanja glede kompromisa in ustvaritve kooperative med obema strankama, ki naj bi prevzeli vodstvo vlade. Mnogo se trudijo za to tudi odlični nemški krščansko-socialni krogi. Pogajanja imajo uspeh in bodo kmalu končana, česar si želi posebno vlada, ki je postala že nekoliko vznemirjena zaradi nekaterih dokazov solidarnosti med obema slovenskima strankama. Težkoče dela le še eno vprašanje: Slovenski klerikalci zahtevajo zase mesto deželnega glavarja, katero naj bi zasedel Gregorič ali pa Fon, laškim klerikalcem pa prepuste mesto namestnika deželnega glavarja, tako da bo deželno vodstvo zopet v rokah večine. S. L. S. računa z vso gotovostjo, da si pri novih volitvah pribori še par mandatov. Za učiteljsvo je to važno!

* Finančni odsek. V četrtek popoldne preteklega tedna je zboroval finančni odsek državnega zbora, v katerem sta poročala dr. Steinwender kot poročevalec in dr. Sušteršič kot soporočevalec o načinu, kako naj se razdele novi davki med posamezne dežele. V slučaju, da bo znesel prispevek, ki ga bo dala država iz novih davkov na žganje deželam, 60 milijonov kron, se bo razdelila ta vsota takole: 35 milijonov po ključu iz leta 1901 s praeipui, 10 milijonov po številu prebivalstva in 15 milijonov po zavzitem žganju. Doneski iz osebne dohodnine se bodo razdelili po realnih davkih.

* Ljudsko štetje v Romuniji, o kateri ravno te dni dosti govore in pišejo, je doglalo v l. 1912 sledeče postavke: Skupno število ljudstva znaša v romunskem kraljestvu 7.248.016 oseb in se je pomnožilo od l. 1899 skoro za dva milijona.

Srednješolski vestnik.

** Razpisane službe. Na državni gimnaziji v Trstu je razpisano po eno mesto telovadnega učitelja in učitelja risanja. Prošnje do 1. aprila t. l. namestništvu v Trstu.

** Štrajk na hrvatski gimnaziji v Pazinu. V soboto so pričeli osmošolci na tej gimnaziji štrajkati profesorju zgodovine Luki Brolihu. Dolže ravnatelja Kosa, da je on največ kriv štrajka.

** Srednješolski pouk v Bosni se zopet prične. V srednjih šolah v Bosni dne 20. decembra prekinjeni šolski pouk se zopet prične 10. marca.

** Število učiteljskih v avstrijskih deželah v l. 1912/13 ni ravno veliko. Moških učiteljskih je 57, čisto slovensko je edino v Gorici. Vseh gojencev je letos 8288, in sicer nekaj več kot lani. Ženskih zavodov za učiteljice je v Avstriji le 20, čisto slovenskega nobenega. — Vseh gojenk je letos 3632, in sicer precej manj kot lani. Da je število ženskih gojenk nekoliko padlo, nikakor ni slabo znamenje, zakaj kakor je znano, jih je povsod že toliko, da ne pridejo več do kruha. Moških kandidatov pride poprečno na 1 zavod 145, ženskih pa 181, tedaj je teh skoro gotovo produkcija prevelika.

** Politični šolski štrajk so inscenirali v Roveretu učenci realke in učenke dekliškega liceja, ki so se jim pozneje še pridružili ondotni učiteljskičniki. Demonstrirali so proti postopanju vlade o vprašanju laške univerze. Zaradi tega jim je deželni šolski svet tirolski skrajšal božične počitnice za tri dni ter odredil, da dobi vsak udeleženec v izpričevalu prvega semestra v vedenju primerno kar se pravi toliko, kakor plačati šolnino. —c.

** Nova nemška gimnazija v Celju. Kakor nam poročajo iz Gradca, se vzeli dne 21. pret. m. pri namestnji v pretres oferte za stavbo nemške višje gimnazije v Celju. Poslopje bo najbrže še to leto prišlo pod streho. S tem stopa tudi v odločilen stadij vprašanje, kaj bo z ubogimi nemško-slovenskimi gimnazijskimi razredi v Celju. Potrebno bi bilo, da bi slovenski državni poslanci kar najbolj energično spomnili vlado na njeno dolžnost, da mora istočasno postaviti tudi za slovensko gimnazijo v Celju primerno poslopje in poskrbeti, da se sedanji nemško-slovenski gimnazijski razredi izpopolnijo v višjo slovensko gimnazijo.

Učiteljski konvikt.

Letnina za l. 1913: P. n. gg. Marija Kavčič, c. kr. ravnateljica, Marija Rupnik, c. kr. učiteljica, Marija Lapajne, c. kr. učiteljica, vse iz Idrije. Janko Golob, nadučitelj, Emilija Vouk, učiteljica, Terezija Peršič, učiteljica in Josip Brtoncelj, učitelj, vsi z Rake na Dolenjskem. Leopold Viher, nadučitelj v Št. Janzu na Vinskih gorah pri Velenju. Ivan Kalan, nadučitelj v Velesovem. Adolf Peršič, učitelj v Voglarji pri Gorici (za l. 1912 in l. 1913). Jo-